

Verificări în incinta sacră a Sarmizegetusei

În anul 1979, lipsa relativă a mîinii de lucru și necesitatea de a efectua pregătiri în vederea lucrărilor de restaurare proiectate pentru 1980 au făcut ca săpăturile în incinta sacră a Sarmizegetusei să se limiteze la verificarea și completarea anumitor observații efectuate în campaniile anterioare.

Sanctuarul A¹. De-a lungul paramentului exterior al laturii sudice a zidului care încongea sanctuarul A (așa-numitul „sanctuar vechi”), susținînd masiva umplutură pe care acesta era așezat, s-a trasat o secțiune largă de 5,70 m, observîndu-se cu acest prilej modul în care a fost amenajată această porțiune a terasei a XI-a. S-a constatat astfel că umplutura este formată din mai multe straturi: cel inferior este un strat de lut galben, așezat în așa fel încît să atenueze panta naturală a dealului, dar fără a forma o suprafață orizontală. Peste el s-a așezat, tot în pantă ușoară, un strat de micașist sfărîmat și apoi un strat compus din pămînt brun și sfărîmături de micașist, acesta din urmă formînd o suprafață orizontală pe care au fost așezate plintele (bazele de coloană) ale sanctuarului. Aceste straturi nu au peste tot aceeași grosime.

Prin secțiunea trasată s-au redescoperit treptele de calcar ale scării ce urca de-a lungul zidului sudic al sanctuarului A.

La o distanță de 2,55 m de acest zid a apărut fața internă a unui alt zid din blocuri de calcar, lat de 1,08 m. Zidul pornește din dreptul celei de-a cincea trepte a scării și continuă pe o distanță de 7,02 m (ultimul bloc dinspre vest lipsește, dar locul lui este bine vizibil). Zidul urcă în trepte de la est spre vest. Primul palier (cel mai de jos) are 1,84 m lungime, al doilea 1,22 m, iar al treilea 2,47 m; este de remarcat că al doilea palier se suprapune peste primul pe o distanță de 10 cm, iar al treilea peste cel de-al doilea pe o distanță de 38 cm. Fața externă (sudică) a acestui zid este prost conservată, multe blocuri lipsînd; pe o anumită porți-

une ea nici n-a putut fi urmărită din pricina unei conducte de teracotă (vezi mai jos).

O casetă de 4×3 m, deschisă spre nord, în partea inferioară a secțiunii, a permis red Dezvelirea colțului de sud-est al zidului de susținere al sanctuarului. S-a confirmat cu acest prilej observația făcută în 1958 că latura de sud a zidului fusese dublată: la zidul inițial, lat de 2,30—2,50 m, s-a adosat un zid lat de 1,30 m, lărgimea totală a laturii sudice a zidului de susținere devenind astfel de 3,60—3,80 m (fig. 1—2). De zidul adosat a fost apoi lipită scara cu trepte din lespezi de calcar.

Rolul zidului adosat pare să fi fost dublu: pe de o parte, el sporea soliditatea zidului inițial de susținere, iar pe de altă parte, el flanca scara. Nu se poate spune că el susținea scara, deoarece dalele acesteia erau lipite de zid, dar nu așezate pe el. Diferența cronologică dintre zidul adosat și zidul inițial nu poate fi precizată. În orice caz, platforma mai ridicată care se află la extremitatea de vest a laturii sudice trebuie să fie contemporană cu zidul adosat și cu scara, deoarece aici nu se observă nici o urmă de dublare a zidului inițial. Aceasta sugerează că zidul inițial nu depășea în înălțime nivelul de călcare din sanctuarul A sau îl depășea foarte puțin, formînd un fel de bordură.

Din scara de calcar, demontată probabil după cucerirea romană, nu s-au păstrat decît zece trepte, a căror lungime variază între 66 și 108 cm. Este evident că aceasta nu putea fi lărgimea totală a scării. Ea trebuie să fi avut o lărgime de cel puțin 2,55 m (distanța dintre zidul sudic al sanctuarului și zidul descoperit în 1979); totuși, este probabil că dalele din partea sudică a scării se sprijineau pe acest din urmă zid și că, în consecință, lărgimea scării a fost ceva mai mare.

La 3,43 m spre sud de zidul sudic al sanctuarului s-a descoperit capătul estic al unei conducte de teracotă (fig. 3). Orientată NVV—SEE, conducta a putut fi urmărită pe

Fig. 1. Sarmizegetusa. Colțul sud-estic al zidului de susținere.

Fig. 2. Sarmizegetusa. Cele două ziduri adosate de la capătul sudic al sanctuarului.

Fig. 3. Sarmizegetusa. Conducta de teracotă și zid descoperit în 1979.

o dist
tuburi
mai e
pat d
4-5
(sfârș
rasei.
mai v
lat, c
deoar
duct
proba
unică
scări
bili c
cea c
rulu
rul a
Co
pove
cons
trap
turi
NE)
S-au
a)
gon
form
cu
(1,2
pe
iesi
stru
prin
ram
E
pia
ma
3,3
tur
res
pez
tica
să
C
la p
și
stin
stru
rim
lat
Pro
per

o distanță de 2,06 m, fiind compusă din trei tuburi întregi și dintr-unul fragmentar (cel mai estic). Conducta a fost așezată pe un pat de lut galben, lat de 35 cm și gros de 4—5 cm, sub care urmează stratul mijlociu (sfărîmături de micașist) din umplutura terasei. La o distanță de 4,62 m de tubul cel mai vestic al conductei, a apărut un tub izolat, orientat însă diferit: NV—SE. Totuși, deoarece între cele două tronsoane de conductă s-au mai găsit fragmente de tuburi, e probabil că avem de-a face cu o conductă unică ce coboară pe lângă latura sudică a scării de calcar. Verificări viitoare vor stabili dacă această conductă se racordează la cea descoperită în 1957 la nivelul sanctuarului A, care părea să fie adus apa din izvorul aflat pe terasa a XI-a.

*Construcția pentagonală de lângă drumul pavat*². Pentru cercetarea interiorului acestei construcții s-a deschis o suprafață oarecum trapezoidală, orientată NV—SE, ale cărei laturi măsurau 18 m (cea de SV), 15 m (cea de NE), 8 m (cea de SE) și 5 m (cea de NV). S-au putut face următoarele observații:

a) Cele două laturi ale construcției pentagonale ce privesc spre est și spre sud sint formate dintr-un zid din blocuri de calcar cu două paramente, dar foarte îngust (1,20—1,25 m lățime). Acest zid s-a păstrat pe o înălțime de două asize, cea inferioară ieșind puțin (4—10 cm) spre interiorul construcției; acest ieșind s-ar putea explica și prin alunecarea spre exterior a ambelor paramente ale asizei superioare.

b) Latura de est, care se îndreaptă spre piațeta pavată, are paramentul exterior format din blocuri numai pe o distanță de 3,30 m, măsurată de la îmbinarea ei cu latura de sud, care se îndreaptă spre izvor. În rest, paramentul exterior e format din lespezi subțiri (7—8 cm) de calcar, așezate vertical, în timp ce paramentul interior continuă să fie format din blocuri.

c) În interiorul construcției stinca se află la nivelul asizei superioare sau chiar mai sus și poartă urme de nivelare artificială. Între stinca masivă și laturile menționate ale construcției se află un spațiu cu pământ și sfărîmături de micașist, larg de 0,80—2,50 m pe latura de sud și de 3 m pe latura de est. Probabil că aici stinca a fost tăiată tocmai pentru așezarea blocurilor.

d) Nivelul de călcare în interiorul construcției se află cu aproape 1 m mai sus decât nivelul de la care s-a început săpătura, adică la același nivel cu drumul pavat.

e) Pereții construcției trebuie să fi continuat în lemn. De la ei pot proveni numeroase fragmente de cuie și de piroane, descoperite în interior.

Rostul acestei construcții nu s-a putut, deocamdată, stabili.

NOTE

¹ Rezultatele săpăturilor din sanctuarul A au fost publicate în rapoartele preliminare din *Materiale*, 5, 1959, p. 395—399; 6, 1959, p. 337—341; 7, 1961, p. 304—305.

² Vezi SCIV, 3, 1952, p. 290.

VÉRIFICATIONS DANS L'ENCEINTE SACRÉE DE SARMIZEGETUSA

RÉSUMÉ

Au cours des fouilles de 1979 on a procédé à des vérifications des résultats précédemment obtenus dans deux constructions de l'enceinte sacrée de Sarmizegetusa.

Le sanctuaire A. On a vérifié l'existence d'un mur double le long du côté sud du sanctuaire (fig. 1 et 2) et de l'escalier en dalles de calcaire juxtaposé à ce mur. A 2,55 m de celui-ci on a découvert un autre mur, de faible épaisseur (1,08 m), qui devait flanquer et, peut-être, soutenir l'autre côté de l'escalier.

A 3,43 m du mur sud du sanctuaire on a découvert, sur une distance de 2,06 m, un tronçon d'un conduit d'eau en terre cuite (fig. 3).

Le sondage effectué le long du mur sud du sanctuaire a mis en lumière le mode d'aménagement de la XIème terrasse de Dealul Grădiștii à cet endroit. En bas, une épaisse couche de terre glaise adoucissait le pente de la colline; la couche intermédiaire, composée d'éclats de micașiste, ne formait, elle non plus, une surface horizontale; celle-ci était réalisée par la troisième couche de remplissage, sur laquelle le sanctuaire a été construit.

La construction pentagonale près du chemin pavé. On a constaté que les côtés est et sud de cette construction consistent en un mur à deux parements, mais peu épais (1,20—1,25 m). À l'intérieur de la construction, le niveau antique se trouvait à près d'un mètre plus haut que la surface actuelle, ce qui fait penser que les parois continuaient en bois. La destination de cette construction n'a pas été établie.